GAZETA LWOWSKA

We Srodę — Nro. 125. — 6. Sierpnia 1817.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa. — Nayiaśnieyszy Cesarz i Król raczył naywyższą uchwałą z dnia 27. z. m. Lipca, następuiących Członków grecko-katolickiego Duchowieństwa tytularnemi Kanonikami nayłaskawiey mianować, i kazał onymże honorowe znaki kanonickie rozdać: We Lwowskiey Dyecezyi metropolitalney: 1.) X. Józefa Giliczyńskiego, Plebana w Lipowcach i Dziekana Uniowskiego. 2.) X. Gabryela Osławskiego, Plebana w Tyszkowcach i Dziekana Kułaczkowskiego. 3.) X. Michała Curkowskiego, Plebana i Dziekana w Buczaczu. 4.) X. Michała Andruchowicza, Plebana w Tłumaczu i Dziekana Żuchowskiego. 5.) X. Michała Dukalewicza, Plebana i Dziekana w Gródku.

W Dyecezyi Przemyskiey: 1.) X. Teodora Olszańskiego, Plebana w Szerhini i wysłużonego Dziekana Przemyskiego. 2.) X. Daniela Kaczanowskiego, Examanitora dyecezalnego i Plebana w Dorożowie. 3.) X. Bazylego Sozańskiego, Plebana i Dziekana w Lubaczowie.

Wiadomości zagraniczne.

Wielka Brytaniia

W mowie, którą P. Brougham miał dnia 11go Lipca w Izbie niższey o stanie Narodu przed zakończeniem posiedzeń Parlamentu, (*a którey część umieściliśmy w numerze 122gim gazety naszey*) powiedział ieszcze, co następuie: „Kanclerz Izby skarbowey, nie ma wcale żadnego planu w przedmiocie przychodów. Raz pożycza na rewersa Izby skarbowey, drugi raz zaciąga pożyczkę z banku bez prowizyi; nie płaci długów w nadziei szczęśliwego przypadku, przez którymby Naród do ponowionego podatku od maiątku pociągnąć można. Bardzo źle idą rzeczy w domu, i nie lepsze są widoki zewnętrzne. W Genui, którąśmy Królowi Sardyńskiemu podarowali, uciskaią teraz kupców Angielskich wszelkiemi sposobami przez wprowadzenie nowyc̄ opłat cłowych, przeciwnie zaś sprzyiaią kupcom Francuzkim. Udawali się kupcy nasi do szlachetnego Lorda (Castlereagha), który zasięgał zdania jeneralnego Prokuratora (Attorney-Jeneral) względem zagadnienia: Czyli te uciążliwości są prawnym powodem do woyny? a otrzymawszy odpowiedź zaprzeczaiącą, na tem poprzestał. Tak mało pomogła zachwalona polityka szlachetnego Lorda, tak mało znaczy teraz Anglik za granicą, że go mały Król według upodobania poniewierać może. Bardzo uprzeymą iest ta polityka dla Mocarstw zagranicznych; gotowa iest ona do czynow poniżaiących. Coż mamy do czynienia z Lucyanem Bonapartem? Coż ón zrobił, abyśmy się także na stróżów iego ofiarować musieli? — Z kądże to ta nieprzyiaźń szlachetnego Lorda, który się nie waha brać pod opiekę swoią ludzi nayiększey wzgardy godnych, a nawet i szpiegów? Zawsze źle iść będzie polityka zagraniczna, dopóki zawiadywanie sprawami politycznemi powierzać będziemy takim ludziom, którzy od młodości swoiey, iako żołnierze nie znali się więcey na niczem, iak tylko na kompanii, albo na pułku swoim, Lordowie Cathcart i Steewart odebrali szczególnie tylko woyskowe wychowanie, a przecież piastuią nayważnieysze urzędy poselskie, i bardzo dobrze wiemy, iak ie sprawuią. Co się tycze szlachetnego Lorda (Castlereagha), wiadomo iest każdemu, iakie niegdyś sceny zarządowi iego w Irlandyi towarzyszyły. Męczono tam ludzi sposobem nayokropnieyszym, aby wyznania wymusić, a szlachetny Lord dopuszczał tego.“

Lord Castlereagh odpowiedział na to: „Szanowny Reprezentant wniósł przeciwko mnie obwinienia, którym, gdyby po męzku myślał, także i propozycya wytoczenia przeciwko mnie processu Stanu (impeachment) towarzyszyćby powinna; ale zdaie się, że mu się ten prosty i męzki krok nie podoba, i że mu iedynie tylko o to chodziło, aby przy końcu posiedzeń uczynić przedstawienie, któreby źle myślących podburzyć, i wieśniakow rozdrażnić mogło. Tymczasem iestem przekonany, że Naród bardzo iest kontent z Parlamentu; raz, że go ten od machinacyi ludzi źle myślących tak bardzo zabezpieczył, a potem, że dzikich planów reformacyynych nie przyymuie, lecz zwolna, ale tem pewniey do dzieła przystępuie, aby pomyślność Kraiu pomnożyć. — Nie widzę przeto potrzeby, aby na przycinki systematowi Ministrów co odpowiedzieć; lecz

osobiste targnienia się na mnie z powodu Irlandyi, są złośliwe i potwarcze. (Tu zawołał P. Brougham: Do porządku!). Niesłusznie iest przekręcać rzeczy, które się przed 20 laty działy; nie iest to znakiem szlachetnego sposobu myślenia. Co się tycze zarzutu względem Genui, iest takie systema, aby słabszemu Monarsze w wykonywaniu istotnych praw iego nigdy nie przeszkadzać. Że Lucyana Bonapartego strzegą, iest przecież bardzo rostropnie, albowiem on to był tym, który Napoleona na tronie posadził i potęgę iego ustalił. Skargi o używanie osob woyskowych do interessów politycznych, nie wspieraią się na faktach i doświadczeniu. Działo się nam przytem bardzo dobrze, a Lord Wellington iest godnym tego dowodem. Bardzo żywo oświadcza się szanowny Reprezentant przeciwko Reynoldsowi (którego za szpiega poczytywano); lecz wszystko, co od niego powziąłem i słyszałem, służyło tylko za dowód, że człowiek ten pierwsze błędy i wykroczenia swoie wszystkiemi siłami starał się naprawić."

Sir Francis Burdett zapewniał, że świadectwami wiary naygodnieyszemi udowodnić może, iż Reynolds i Maneers, którego Konzulem w Massachusets mianowano, naywiększymi są hultaiami. Po kilku mowach, między któremi się mowa P. Canninga w wystawieniu niechęci Oppozycyi z powodu dobrego postępu interessów, szczęśliwym humorem wyszczególniała, wniosek P. Broughama (*iakeśmy iuż w numerze 122gim gazety naszey donieśli*) znakomitą większością głosow odrzucone.

Nim ieszcze P. Brougham w Izbie niższey wyż umieszczoną miał mowę, ministeryalna gazeta Londyńska Kuryer, skoro się o zapowiedzeniu tey mowy w Izbie niższey dowiedziała, podała następuiący obraz prac Parlamentu w ciągu teraźnieyszego posiedzenia iego, a to (iak się wyraziła) dla dania P. Broughamowi pomocy w zamyśle iego:

„Na początku posiedzenia teraźnieyszego (pisze pomieniona gazeta), znaydował się Kray w stanie wielkiey i powszechney obawy. Niekontentowanie, które z niedostatku pochodziło, i między nie iedną klassą Ludu w samey rzeczy panowało, lecz skutkiem nieuchronnych przemiiaiących okoliczności było, podsycali według ułożonego planu ludzie zapamiętali, którzy oczywiście nie do ulżenia nędznym biedakom, lecz do zaburzenia Państwa dążyli. Tworzono towarzystwa, napoione maxymami nayniebezpiecznieyszemi. Ze zgubną starannością rozsiewano paszkwile na wszystko, co w urządzeniach naszych godnem iest i świętem. Kupy Ludu zgromadzały się różnemi czasami we wszystkich stronach Kraiu; zgromadzenia te ponawiały się, i szczegolniey w stolicy do dzieł buntu, rabunku i krwi rozlewu przystępowały. Wykrzykiwano groźby dalszego ich rozszerzenia, a nakoniec przyszło do niesłychanego targnienia się na osobę Nayiaśnieyszego Królewica, funkcyę Władzy Królewskiey wykonywaią ego, a to właśnie w tey samey chwili, w którey Jego Królewicowska Mość zaięty był pełnieniem iedney z nayważnieyszych i naywięcey konstytucyynych powinności."

„W tak krytycznem położeniu rzeczy, było utrzymanie spokoyności publiczney naypierwszym z przedmiotów, na który Parlament uwagę swoią zwrócił. Ze strony Izb obydwóch wyznaczono Wydziały z naycelnieyszych Członków każdego stronnictwa złożone, dla roztrząsania składu niebezpieczeństw, któremi ta spokoyność zagrożoną była; a gdy z ich obrad iednomyślne oświadczenie wypadło, że istnące ustawy do odwrócenia tych niebezpieczeństw nie są dostateczne, pospieszył Parlament do uchwalenia środków (ieden z nich iest rodzaiu przemiiaiącego), które poczytywano za zdolne do utrzymania na wodzy niekontentey części Ludu, a do obrony dobrze myślących."

„Tak przedsięwziąwszy ograniczaiące środki ostrożności, iakich nagłość okoliczności wymagała, przeszedł Parlament spokoyniey do rozważenia środków, przez któreby cierpienia, co buntowi naylepszą nadzieię pomyślności czyniły, ieżeli nie zupełnie uchylić, to przynaymniey ulżyć można było. Mianowano Wydział do roztrząśnienia systematu ustawy względem ubogich, i do podania naylepszego sposobu ku polepszeniu licznych wad i niedokładności z tem systematem połączonych. Drugiemu mianowanemu Wydziałowi poruczono ważny przedmiot ścisłego roztrząśnienia wydatków kraiowych, aby zobaczyć, iakie redukcye w tey mierze mieysce mieć mogą. Ostatni ten Wydział przełożył kilka rapportów z wielką pilnością wypracowanych, które służyły za podstawę do nie mniey, iak iedenastu proiektów do prawa (bilów), nakazuiących redukcye i zmnieyszenia pomienionych wydatków. Także i w wyznaczeniu wydatków na siłę zbroyną morską i lądową, poczyniono redukcye tak znakomite, iakie się tylko ze zdrową polityką zgadzały. Dla bezposredniego ulżenia nędzy, do zaradzenia którey pomienione środki w większey wprawdzie odległości, lecz nie mniey dzielnie dążyły, zezwolono na wydanie znako-

komitey summy w rewersach skarbowych, aby iey użyć na zatrudnienie ubogich w owych Powiatach Królestw zjednoczonych, gdzie się brak pracy naybardziey dał uczuć. Ażeby mieszkańcom owych okolic, które na uciski czasu mniey wystawione były, nadarzyć sposoby do stopniowego doyścia do uczciwey zamożności, podano względem rozszerzenia i lepszego urządzenia Banków Oszczędności, owych to przedziwnych urządzeń, które przez swoie tak pośrednie, iako też i bezpośrednie wpływy, tysiące dobroczynnych skutków obiecuią. Atoli nie zaniedbano także i moralney poprawy Ludu. Wydano rozmaite przepisy względem powszechney Policyi kraiowey, i odnowiono Wydział, na iednem z dawnieyszych posiedzeń ustanowiony, któryby się ważnym celem roztrząsania stanu edukacyi publiczney zaymował."

„Daley rosprawiano obszernie o wielkich przedmiotach polityki narodowey; dokładnie roztrząśniono zgubne dążenie dzikiego, i do wykonania niepodobnego planu corocznych Parlamentów, i powszechnego prawa glosowania; a nieprzyzwoity sposób, iakim się niektórzy przyiaciele tego planu z prośbami swoiemi do Reprezentantów Narodu udawali, surowo i zbawienie skarcono. Z umiarkowaniem, ale też i ze stałością wyrzeczono zdanie Parlamentu względem żądań Katolików, którzy iuż tak wiele swobod pozyskali, aby ich we wszelkim względzie z protestanckimi Poddanymi Jego Królewskiey Mości porównać, a zdanie to wzbudziło w Protestantach dobrze ugruntowane zaufanie w niezawodney stałości owego systematu, którego ustalenie i utrzymanie przodków ich tak wiele kosztowało. — Doskonale zgłębiono powszechne zasady handlu, i dano w tey mierze wiele interessujących objaśnień. Dochodzono ściśle rozmaitych czynności Władzy wykonawczey; rozprawy nad iedną z nayważnieyszych z onychże, to iest, względem obchodzenia się z Napoleonem Bonaparte na wyspie S. Heleny, dały sposobność do zaprzeczenia w obliczu całego Swiata twierdzeniom: iakoby przeciwko Mężowi temu wykonywano surowość, któreyby konieczność bezpiecznego strzeżenia iego, nie wymagała."

„W ciągu posiedzenia uchwalono ieszcze wiele innych środków, które, luboć mniey znaczące; pomyślność Państwa iednakże wielorakim sposobem poparły. Do nich należy bil względem ograniczenia tak zwanego ustąpienia praw swoich na rzecz Skarbu*) (Extents in Aid); bil względem ułatwienia toku interessów w kryminalnym Trybunale Królewskim (Kingsbench); bil względem lepszego utrzymania spokoyności w Irlandyi, i bil urządzaiący akta oskarzenia wielkich Sądów Przysięgłych (Jury) w Kraiu tuteyszym."

„Nie mniey znakomitey wagi iest także bil, przez który ustawy względem rezydencyi funduszowego Duchowieństwa dokładniey oznaczono i poprawiono. Rozmaite zawady, które przedsięwzięciom handlowym na drodzę stawały, uprzątnione są przez różne uchwały, którémi woinieyszego handlu między kilkoma z osadniczych posiadłości naszych dozwolono. Jakożkolwiek się przedmiot ten mało znaczącym zdawać może, bardzo pocieszną dla każdego przyiaciela ludkości była uchwała, mocą którey dotychczesny sposób chędożenia kominów przez małych chłopaków, zniesiono."

Gdy się zbliżała chwila, w którey się kończył termin wielkiego środka, do słumienia buntów zaraz z początku posiedzenia uchwalonego, zwrócił Parlament znowu uwagę swoią na ten tak ważny przedmiot. Mianowano znowu Wydziały, którym roztrząsanie iego w początku powierzonem było, a na zdanie sprawy tych Wydziałów: że niebezpieczeństwo, którem spokoyność publiczna zagrożoną była, wciąż ieszcze iest za wielkie, aby ie zwyczaynemi ustawami odwrócić można było, nadał Parlament Władzy wykonawczey na nowo moc dzielnego postępowania przeciwko zamachom malkontentów w ciągu pory roku, gdzie Władza prawodawcza długiemi i mozolnemi natężeniami (natężeniami, które niedawno iednego z nayszanownieyszych Współczłonków oneyże życia pozbawiły) znużona, prace swoie zawiesza, aby mieć koniecznie potrzebny spoczynek i nabrać sił nowych, dla wydołania nowym okolicznościom, iakie się za powtórnem iey zgromadzeniem nadarzyć mogą."

„Wszystko iednakże zdaie się zapowiadać, że czas ten środkowy, w skutku mądrych rozrządzeń Parlamentu, pomnożeniem spokoyności i pomyślności cechowanym będzie. Rozmaite rękodzielnie nasze otrzymały iuż większe zamowienia towarów. Handel Angielski, licznemi przeszkodami tak długo ograniczany, zaczyna iuż nazad do dawnych kanałów swoich wpływać. Nadewszystko zaś obfite zniwo, do którego nam równie, iak reszcie Europy

*) Mocą tey uchwały zapobieżono nadużyciu, iż osoby prywatne pretensye swoie do osób prywatnych miane, Izbie skarbowey ustępowały, która według praw daleko surowszych środków exekucyynych przeciwko biednym dłużnikom używać mogła.

błogosławieństwo Niebios widoli wskazuie, będzie mieć naydobroczynnieyszy wpływ do powszechnego ukontentowania, do zachęcenia przemysłu wszelkiego rodzaiu, i do mocnego i trwałego ustalenia prawidła pomyślności Narodu."

Oto iest (*przyrzeczona w przeszłym numerze gazety naszey*) mowa, którą Xiążę Rejent Parlament odroczył.*)

„Milordowie i Mości Panowie! Nie mogę zakończyć obecnego posiedzenia Parlamentu bez powtórnego wynurzenia Moiego nayczulszego ubolewania nad ciągłą, pożałowania godną słabością Jego Królewskiey Mości. — Pilność, z iakąście WPanowie roztrząsali rozmaite przedmioty, które na początku posiedzenia rozwadze Waszey poleciłem, zasługuie na Moie naygorętsze dzięki, i bynaymniey nie wątpię, że pomyślną zmianę, która się w wewnętrznem położeniu naszem szczęśliwie pokazuie, naycelniey przypisać należy zbawiennym środkom, któreście dla utrzymania spokoyności publiczney przedsięwzięli, i stałemu przywiązaniu do zasad, przez które Konstytucya, źródła pomocne i wierzytelność kraiowa (kredyt) nienaruszenie utrzymane zostały. Pomimo fortelow i gorliwości, iakich w niektórych stronach Kraiu z za wielkiem szczęściem używano, aby przywiązanie Poddanych Jego Królewskiey Mości zniszczyć, i aby ich do dzieł gwałtu i buntu pobudzić, mam przecież ukontentowanie, że od naywiększey części Ludu nayniewątpliwsze dowody wierności i ducha iednomyślności odbieram, a cierpliwość, z iaką Lud naycięższe ucisli czasowe znosił, nie może bydź dosyć wychwalona. Czuię Ja całą wartość zaufania, którcście Mi WPanowie okazali, składaiąc w ręcę Moie nadzwyczayną władzę. Konieczność, która iey wymagała, iest dla Mnie przedmiotem naywiększych trosk, i możecie bydź zapewnieni, że z niey tylko nayłagodnieyszy rzeczywisty użytek uczynię, iakiego wymaga obrona i bezpieczeństwo Poddanych Jego Królewskiey Mości."

„Mości Panowie Izby niższey! Dziękuię Wam za dozwolone Mi summy pieniężne, i za mozolne roztrząsanie, któreście ze zlecenia Moiego względem przychodów i wydatków kraiowych przedsięwzięli. Sprawiało Mi to rzetelne ukontentowanie, widząc, iż byliście w stanie pamiętać o każdey gałęzy służbi publiczney, nie pomnażaiąc ciężarów Ludu. Stan wierzytelności publiczney (kredytu) iest stanowiącym dowodem mądrości i pożyteczności urządzeń względem przychodow, któreście WPanowie poczynili. Mam wszelkie powody do wierzenia, iż niedobor (deficit) w przychodach, poniekąd niepomyślnemu stanowi ostatniego żniwa przypisać należy, i z wielką nadzieią wyglądam co raz większego polepszenia."

„Milordowie i Mości Panowie! Srodki względem wydawania nowey monety srebrney, które na początku posiedzeń rozpoczęto, są do skutku przyprowadzone, a to, z naywiększem zadowolnieniem. Dla uzupełnienia systematu, który Parlament uchwalił, nakazano bić dla wygody Publiczności także i złotą monetę pod nowem nazwiskiem.—Od Mocarstw zagranicznych odbieram ciągle naymocnieysze zapewnienia o ich przyiaźnych chęciach dla Państwa tuteyszego, i o ich pragnieniu utrzymania spokoyności publiczney. — Widoki obfitego żniwa w znakomitey części stałego lądu, są w naywyższym stopniu zaspokaiaiące. To łaskawe zrządzenie Opatrzności, ieżeli całkiem nie uchyli, to przynaymniey niezawodnie ulży uciskowi, pod którym roku zeszłego tak wiele Narodów Europeyskich ięczało, i mam nadzieię, że przez to samo także i polepszenia handlowych stosunków tych i innych Narodów wyglądać możemy."

„Nie mogę się z WPanami rozstać bez zalecenia Wam, abyście za powrotem swoim do domu wszystkich sił swoich na zniszczenie usiłowań do uwiedzenia i zepsucia niższych klass Ludu dążących, używali, i żadney nie opuszczali sposobności do wpaiania w nie ducha iedności i posłuszeństwa prawom, które tak dla szczęścia osób poiedyńczych, iako też dla pomyślności i kwitnienia Królestwa tuteyszego, koniecznie są potrzebnemi."

Gdy Xiążę Rejent z tą mową do Parlamentu iechał, nie bardzo wielkie było zgromadzenie Ludu, ponieważ odroczenie Parlamentu tak nagle i wcześniey, anizeli się spodziewano, nastąpiło. Obecni okazywali tymczasem w ogólności winne uszanowanie i przyzwoitość. Dwóch źle myślących chciało lżyć Xięcia Rejenta, ale natychmiast dostali po głowie od policyantów, i uspokoili się.

*) Lubo to odroczenie trwać ma tylko do 25. b. m. Sierpnia, przecież sądzą w Anglii, iż Parlament nie zbierze się prędzey, iak w Styczniu lub Lutym roku przyszłego, gdyż zazwyczay dwa do trzech razy odraczanym bywa.

Do tey gazety załączony iest 16sty numer Rozmaitości.